

намъ да се отнеме голѣма часть отъ онова, което вече бѣше придобито. Сърбия не може да търпи до себе си една България, която нищо не е направила за своето освобождение, когато Сърбитѣ съ своитѣ непрѣстанны борби не само сж заслужили правото да иматъ голѣма и независима държава, но сж допринесли много за сломяване чрѣзъ тия борби на турската сила (sic) — вѣченъ аргуменъ противъ насъ и за тѣхъ. Една България отъ 163,000 кв. километра ги прави, просто, да загубятъ всѣки тактъ и приличие. Тѣ ту говорятъ за нарушено равновѣсие, ту заплашватъ Русия, ту се молятъ на Австрия, ту интригуватъ противъ насъ. А въ сжщото врѣме събиратъ подписи отъ населението въ моравско, че иска да остане подъ Сърбия, защото е сръбско, съ такива насилия, които не оставатъ скрити и за руското правителство¹⁾.

Особено голѣмъ натискъ да заставятъ българското население да се признае за сръбско сѣрбитѣ употребяватъ въ Пиротъ, Трънъ и Брѣзникъ. Въ другитѣ поморавски градове тѣ не прибѣгватъ до такива сръдства, каквито пуцатъ въ ходъ изъ тия градове, едно, защото вече бѣха спечелили Нишъ и, друго, защото еднажъ сполучили да изтрѣгнатъ подписи отъ тѣхъ за желанието имъ да останатъ подъ Сърбия, прѣдрѣшаваше се въпроса за цѣла южна и западна Поморавия. Отначало тѣ дѣйствуватъ твърдѣ прѣдпазливо и меко, защото сж мислѣли, че не ще сръднатъ никакъвъ отпоръ у населението, особно въ Пиротъ. А и населението гледало на тѣхъ съ голѣмо довѣрие — така, както се гледа на освободители, а не на завоеватели. То посрѣща сръбскитѣ войски съ такъвъ възторгъ, признава Владанъ Джорджевичъ, който би могълъ да изтиска сълзи отъ очитѣ и на човѣкъ съ най-кораво сърце. Старитѣ мже и женитѣ хвърляли жито надъ войската, както е обичай по сватби, когато младоженцитѣ влизатъ въ кѣщи; момитѣ имъ кичали конетѣ съ цвѣта, дѣцата търчали прѣдъ войската отъ едната страна на улицата до другата и викали „да живѣе Сърбия“; всички хора бързали да се ржкуватъ съ войницитѣ и да досегнатъ шинелитѣ имъ и поводитѣ на конетѣ. Тѣ изнесли толкова хлѣбъ и ядене, вино и ракия, че никой не е останалъ ни гладенъ.

¹⁾ „Ова је вест — пише Протичъ до своето правителство — (вѣстѣта за затворенитѣ четиристотъ и осемъ българи ведно съ Митрополита въ Пиротъ) учинила то, да Вел. Кнезъ није хтео ни да чуе за Пирот, да Србији припадне“. Ристић, стр. 139—140.